

Стагоддзі Беларускай Культуры

Погляд з 2016-га

Мара спраўдзілася!

У верасні 2011 г. мы пачалі навучанне ў Беларускам дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў, на факультэце традыцыйнай беларускай культуры і сучаснага мастацтва кафедры этналогіі і фальклору па спецыялізацыі «этнафоназнаўства». Што нас чакала – мы не ведалі. Не ведалі і тое, што навучанне і знаёмства з беларускай народнай культурай «праляціць» вельмі хутка, і за гэтыя чатыры гады мы аб'ездзім паў-Еўропы, будзем лаўрэатамі конкурсаў, удзельнікамі розных праектаў.

Мастацкім кіраўніком нашага курса стала магістр мастацтваў, старшы выкладчык кафедры этналогіі і фальклору Эвеліна Шчадрына, якая і знаёміла нас з мастацкай творчасцю беларускага народа, была для нас як матуля на працягу чатырох гадоў навучання ва ўніверсітэце.

Першае нашае знаёмства з фальклорнай спадчынай адбылося пад час экспедыцыі ў вёску Неглюбка Веткаўскага раёна, вядомай такім выключным абрадам, як «Ваджэнне і пахаванне стралы». Невыпадкова, што знаёмства з жанчынамі, якія выконвалі веткаўскія «стрэльныя» песні, паўплывала на назву нашага фальклорнага гурта. Так і пачалося музычнае падарожжа па беларускай спадчыне нашых продкаў праз выхаванне, вывучэнне вытокаў уласнай традыцыйнай культуры, сваіх родных песні і мовы, танца і інструментальных твораў.

Але фальклорныя экспедыцыі на гэтым не скончыліся. На першым курсе мы разам з Эвелінай Вячаславаўнай

патрапілі ў вёску Матырына Ушацкага раёна, дзе ад жаночага калектыву, носьбітаў традыцыі, намі было запісана і перанята шмат абрадавага і пазаабрадавага фальклору, што вельмі ўзбагаціла наш рэпертуар. Разам з імі мы патрапілі і на свята Купалле, дзе выконвалі разам купальскія песні.

Прайшоў год, было шмат тэарэтычнай працы, практычнай, і ўлетку 2013-га мы паехалі на абрад «Провады русалкі» ў вёску Вялікі Бор Хойніцкага раёна. Сустрэча з жанчынамі, носьбітамі дагэтуль жывой спеўнай русальнай традыцыі Хойнікшчыны, праца над даследаваннем і развучваннем русальных песень прымусіла нас больш уважліва і адказна ставіцца да народных ведаў аб традыцыйнай абраднасці. Блізкае знаёмства і непасрэднае «жывое» бытаванне абраду «Провады русалкі», у якім мы неаднаразова былі і гледачамі, і ўдзельнікамі, дазволіла пераняць русальную этнафонію. Потым усё гэта натхніла нас на распрацоўку мастацкай рэканструкцыі абраду

«Провады русалкі» вёскі Вялікі Бор, якую мы правялі ў Беларускам дзяржаўным музеі народнай архітэктуры і побыту ў 2015 г.

Знаёмства і паглыбленне ў высокае мастацтва традыцыйных спявачак Беларусі можа быць натхненнем для ўсіх! Яскравы прыклад таму – праект «Колаварот» з удзелам маладых кампазітараў, праекты з ансамблем салістаў Белдзяржфілармоніі «Класік-Авангард».

Нашыя намаганні ў перайманні і папулярызацыі фальклору не аднаразова пацвярджаліся высокай адзнакай на розных конкурсах і фестывалях: гурт «Страла» стаў дып-

ламантам міжнародных музычных фестываляў імя Івана Сяляцінскага – 2013 (Віцебск), «Как на речке было на Фонтанке – 2014» (Санкт-Пецярбург), «Sekmines – 2015» (Vicarinas), «Light. Move. Festival» у Польшчы і інш.

Вынікам чатырохгадовай працы і канчатковай кропкай стаў дзяржаўны экзамен па дысцыпліне «Беларускі фальклор: мастацтва вуснай традыцыі», які ператварыўся ў сапраўднае падарожжа па нашай краіне. Дзякуючы нашаму кіраўніку Э. Шчадрынай мы азнаёміліся з дакладным перайманнем, захаваннем і перадачай спеўнай традыцыі Піншчыны з яе бурдоннымі спевамі, Паазер'я з аднагалосымі (манадыійнымі) спевамі, Памямоння з гамэфонна-гарманічнымі спевамі, Падняпроўя са спевамі «з пералівамі», Усходняга Палесся са спевамі «з падводкай». На дзяржаўны экзамен, на жаль, патрапілі не ўсе песні з нашага вялікага рэпертуару, але ж самыя любімыя.

Мастацтва вуснай традыцыі прадугледжвае поўнае засваенне каляндарных і пазаабрадавых песень, танцаў з прыпеўкамі. Таму наша праграма была спланаваная так, каб паказаць абрадавыя песні каляндарна-земляробчага кола з масленічнымі, веснавымі, юраўскімі, велікоднымі, траецкімі, русальнымі, купальскімі, жніўнымі, восеньскімі і каляднымі песнямі. Таксама быў прадстаўлены сямейна-абрадавы песенны цыкл з радзіннымі і вясельнымі песнямі з розных рэгіёнаў Беларусі. Але пачаўся экзамен з песні-карткі гурта «Страла» – неглюбскай стрэльнай песні «Ой, ідзі страла».

Не абышлося на экзамене і без танцаў пад акампанемент скрыпкі, цымбалаў, дуды, бубна. Танцы мы запісалі і перанялі «з нагі на нагу» ў экспедыцыях, а таксама з відэаархіва этнахарэографа М. Козенкі, які вучыў нас народным танцам, якія мы прадстаўлялі раней на справаздачным выступленні.

Напрыканцы нам застаецца толькі дадаць: «Вялікі дзякуй!» Дзякуй усім выкладчыкам БДУКіМ, нашаму канцэртмайстру В. Красуліну, студэнтам кафедры этналогіі і фальклору, якія дапамагалі нам у падрыхтоўцы канцэрта.

Асабліваю падзяку выказваем нашаму кіраўніку Э. Шчадрынай, В. Калацэю, М. Козенку, Т. Пладуновай, Э. Дарашэвічу, М. Рагулю, В. Лабачэўскай за атрыманьня веды па народнай спадчыне і павагу да яе, якія назіўжды застаюцца нам бясконным здабыткам на ўсё жыццё.

Кацярына АСАДЧАЯ,
Паліна КУРАНОВІЧ,

выпускнікі кафедры этналогіі і фальклору БДУКіМ – 2016

